Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
NILS WAHL
föredraget den 21 april 2016*

Mål C-221/15

Openbaar Ministerie
mot
Etablissements Fr. Colruyt NV

(begäran om förhandsavgörande från hof van beroep te Brussel (appellationsdomstolen i Bryssel, Belgien))

”Direktiv 2011/64/EU — Punktskatt på tobaksvaror — Detaljhandelspris på tobaksvaror — Skattemärke — Lägsta priser — Fri rörlighet för varor — Kvantitativa restriktioner — Artikel 101 FEUF”

1. Fyrtio år efter det att det första direktivet om harmonisering av punktskatter på tobaksvaror antogs** kan det förvåna att vissa av bestämmelserna i det, i deras lydelse enligt det senaste direktivet på området,*** fortfarande måste tolkas av domstolen.

2. Emellertid, såsom tolkningsfrågorna från den hänskjutande domstolen visar, ger frågan huruvida nationella regler för prissättning av tobaksvaror på den inhemska marknaden är förenliga med unionsrätten fortfarande upphov till svårigheter som kräver klargöranden. Dessa svårigheter rör inte bara bestämmelserna i ovannämnda direktiv, utan också frågan hur unionsbestämmelserna om fri rörlighet av varor och fri konkurrens ska tillämpas på sådana nationella regler.

3. I förevarande mål har domstolen ombetts klargöra huruvida nationell lagstiftning av det slag som är föremål för prövning i det nationella målet är förenlig med artikel 15.1 i direktiv 2011/64,artikel 34 FEUF och artikel 101 FEUF jämförda med artikel 4.3 FEU.

I – Tillämpliga bestämmelser

A – *Direktiv 2011/64*

4. Direktiv 2011/64 är en kodifiering av tre tidigare direktiv rörande beskattningen av tobaksvaror.****

* Originalspråk: engelska.

** Det direktivet var rådets direktiv 72/464/EEG av den 19 december 1972 om andra skatter än omsättningsskatter som påverkar förbrukningen av tobaksvaror (EGT L 303, s. 1; svensk specialutgåva, område 9, volym 1, s. 22).

*** Rådets direktiv 2011/64/EU av den 21 juni 2011 om strukturen och skattesatserna för punktskatten på tobaksvaror (nedan kallat direktiv 2011/64) (EUT L 176, s. 24).

**** Rådets direktiv 92/79/EEG av den 19 oktober 1992 om tillnärmning av skatt på cigaretter (EGT L 316, s. 8; svensk specialutgåva, område 9, volym 2, s. 87), rådets direktiv 92/80/EEG av den 19 oktober 1992 om tillnärmning av skatter på andra tobaksvaror än cigaretter (EGT L 316, s. 10; svensk specialutgåva, område 9, volym 2, s. 89) och rådets direktiv 95/59/EG av den 27 november 1995 om andra skatter än omsättningsskatter som påverkar förbrukningen av tobaksvaror (EGT L 291, s. 40).

5. Skälen 3, 9 och 10 i direktiv 2011/64 har följande lydelse:

”(3) Ett av målen i fördraget om Europeiska unionen är att upprätthålla en ekonomisk union vars egenskaper liknar en hemmamarknads, inom vilken det råder sund konkurrens. Vad beträffar tobaksvaror kan detta mål uppnås endast under förutsättning att medlemsstaternas uttag av skatter som påverkar konsumtionen av produkter inom denna sektor inte snedvrider konkurrensbetingelserna och inte hindrar produkternas fria rörlighet inom unionen.

…

(9) Vad gäller punktskatter måste harmoniseringen av strukturerna särskilt leda till att konkurrensen inom de olika kategorierna av tobaksvaror som hör till samma grupp inte snedvrids genom skatteuttaget och följaktligen till att medlemsstaternas nationella marknader öppnas.

(10) Konkurrensen kräver ett system med fri prisbildning för alla grupper av tobaksvaror.”

6. Enligt artikel 1 i direktiv 2011/64, syftar detta instrument till att lägga fast allmänna principer för harmoniseringen av strukturen och skattesatserna för den punktskatt som medlemsstaterna lägger på tobaksvaror.

7. Artikel 15.1 i direktiv 2011/64 har följande lydelse:

”Tillverkare eller, i förekommande fall, deras företrädare eller bemyndigade representanter inom unionen, samt importörer av tobak från tredjeland ska vara fria att bestämma det högsta detaljhandelspriset för var och en av sina produkter för varje medlemsstat där produkterna i fråga ska släppas för konsumtion.

Bestämmelsen i första stycket får emellertid inte hindra tillämpningen av nationell lagstiftning om övervakning av prisnivåer eller efterlevnaden av påbjudna priser, förutsatt att denna är förenlig med unionslagstiftningen.”

B – *Belgisk rätt*

8. Artikel 7, 2bis §, punkt 1° i Wet 24 januari 1977 betreffende de bescherming van de gezondheid van de gebruikers op het stuk van de voedingsmiddelen en andere producten (lag av den 24 januari 1977 om konsumenthälsa beträffande livsmedel och andra varor)***** (nedan kallad den omtvistade lagen) har följande lydelse:

”Det är förbjudet att visa annonser för eller arrangera sponsring av tobak, tobaksbaserade varor och liknande varor, nedan kallade tobaksvaror.

Kommunikationer eller handlingar som direkt eller indirekt är avsedda att främja försäljning, oavsett plats, kommunikationsmetod eller utnyttjad teknik, ska anses utgöra annonsering eller sponsring.”

II – Bakgrund, förfarandet och tolkningsfrågorna

9. Etablissements Fr. Colruyt NV (nedan kallat Colruyt) driver flera snabbköp i Belgien.

***** *Moniteur belge* av den 8 april 1977, s. 4501.

10. Enligt den hänskjutande domstolen sålde Colruyt olika tobaksvaror till ett enhetspris som var lägre än det pris som angavs på skattemärket som tillverkaren eller importören fäst på dem, tillämpade både en tillfällig allmän rabatt och en mängdrabatt på vissa tobaksvaror och gav en allmän rabatt till medlemmar i ungdomsorganisationer. Den allmänna åklagaren (Openbaar Ministerie) fann att Colruyt därför hade agerat i strid med den omtvistade lagen, eftersom försäljningen av tobaksvaror till ett lägre pris än det som angavs på skattemärket bland annat utgjorde ett handlande som direkt eller indirekt var ägnat att främja försäljningen av dessa varor.

11. Efter det att correctionele rechtbank te Brussel (brottmålsdomstolen i Bryssel) hade funnit att ett brott hade begåtts, överklagades målet till hof van beroep te Brussel (appellationsdomstolen i Bryssel).

12. Vid den domstolen gjorde Colruyt gällande att förbudet mot att i detaljhandeln tillämpa priser som är lägre än de priser som anges på skattemärket strider mot unionsrätten, nämligen artikel 15.1 i direktiv 2011/64, artikel 34 FEUF och artikel 101 FEUF jämförda med artikel 4.3 FEU.

13. Den hänskjutande domstolen ansåg det oklart hur dessa bestämmelser skulle tolkas och beslutade därför att vilandeförklara målet och att hänskjuta följande frågor till domstolen för ett förhandsavgörande:

”1) Utgör artikel 15.1 i direktiv 2011/64/EU, eventuellt jämförd med artiklarna 20 och 21 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna av den 7 december 2000, ett hinder för en nationell lagstiftningsåtgärd som tvingar detaljhandlare att iaktta vissa minimipriser genom att förbjuda dem att tillämpa ett lägre pris för tobaksvaror än det pris som tillverkaren/importören har angett på skattemärket?

2) Utgör artikel 34 FEUF hinder för en nationell lagstiftningsåtgärd som tvingar detaljhandlare att iaktta vissa minimipriser genom att förbjuda dem att tillämpa ett lägre pris för tobaksvaror än det pris som tillverkaren/importören har angett på skattemärket?

3) Utgör artikel 4.3 [FEU],****** jämförd med artikel 101 FEUF ett hinder för en nationell lagstiftningsåtgärd som tvingar detaljhandlare att iaktta vissa minimipriser genom att förbjuda dem att tillämpa ett lägre pris för tobaksvaror än det pris som tillverkaren/importören har angett på skattemärket?”

14. Skriftliga yttranden har getts in av Colruyt, den belgiska, den franska och den portugisiska regeringen samt kommissionen. Colruyt, den belgiska och den franska regeringen samt kommissionen yttrade sig muntligen vid förhandlingen den 17 februari 2016.

III – Bedömning

A – *Upptagande till sakprövning*

15. Den belgiska och den franska regeringen har gjort gällande att begäran inte kan upptas till sakprövning av två skäl. De har gjort gällande dels att frågorna rör unionsrättsliga bestämmelser som saknar relevans för tvisten i den nationella domstolen, dels att hof van beroep te Brussel (appellationsdomstolen i Bryssel) inte har tillhandahållit tillräckliga uppgifter om det rättsliga och faktiska sammanhanget för tvisten i den nationella domstolen.

16. Jag låter mig inte övertygas av dessa argument.

****** Hof van beroep te Brussel har hänvisat till artikel 4.3 FEUF, vilket enligt mitt förmenande är ett rent skrivfel, eftersom den bestämmelsen saknar relevans för den aktuella frågan.

17. För det första anser jag att de unionsbestämmelser som hof van beroep te Brussel (appellationsdomstolen i Bryssel) har hänvisat till saknar relevans för målet vid den nationella domstolen. Nämnda domstol söker fastställa huruvida den nationella bestämmelse som Colruyt påstås ha överträtt är förenlig med unionsrätten. Givetvis kan Colruyt inte dömas för brott på grund av överträdelsen om bestämmelsen inte är förenlig med unionsrätten. Det ska i detta avseende påpekas att nationella straffrättsliga bestämmelser som medför straff för handlingar som tillåts eller krävs enligt unionsrätten, eller som skulle frånta unionsbestämmelserna i fråga deras ändamålsenliga verkan, strider mot fördraget******* och således inte ska tillämpas av den nationella domstolen.********

18. För det andra anser jag att även om det är riktigt att begäran om förhandsavgörande kan beskrivas som kortfattad, är de uppgifter som har tillhandahållits tillräckliga för att besvara tolkningsfrågorna. Begäran uppfyller således artikel 94 i domstolens rättegångsregler.

19. Mot bakgrund av det ovanstående saknas det grund för invändningen att begäran inte kan upptas till sakprövning.

B – *Den första frågan*

20. Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 15.1 i direktiv 2011/64 utgör hinder för en nationell lagstiftningsåtgärd som förbjuder detaljhandlare att sälja tobaksvaror till ett pris som är lägre än det pris som tillverkaren eller importören har angett på skattemärket.

21. Till att börja med vill jag erinra om att direktiv 2011/64, liksom dess föregångare, är avsett att skydda en väl fungerande inre marknad och främja sund konkurrens genom att harmonisera medlemsstaternas system för punktskatt på tobaksvaror. I skäl 3 i direktiv 2011/64 anges att detta mål ska uppnås genom att säkerställa att skatter som påverkar konsumtionen av tobak inte snedvrider konkurrensbetingelserna och inte hindrar varornas fria rörlighet inom unionen.

22. Med utgångspunkt från detta ska jag nu övergå till att undersöka den omtvistade lagens förenlighet med unionsrätten mot bakgrund av bestämmelserna i artikel 15.1 i direktiv 2011/64.

1. Artikel 15.1 första stycket i direktiv 2011/64

23. Enligt artikel 15.1 första stycket i direktiv 2011/64 ska medlemsstaterna låta tillverkaren eller importören bestämma det högsta detaljhandelspriset för tobaksvaror. Således säkerställs att tillverkare och importörer kan konkurrera på grundval av priset, samtidigt som underlaget för den proportionella punktskatten fastställs enligt samma regler i alla medlemsstater.*********

24. Det förefaller mig som om den omtvistade lagen inte medför några svårigheter i förhållande till ovannämnda bestämmelse. Den hindrar endast detaljhandlare från att sälja tobaksvaror till ett pris som är lägre än det som anges på skattemärket. Det ska noteras att det priset fortfarande bestäms fritt av tillverkare eller importörer, vilka fortfarande har möjlighet att utnyttja de eventuella konkurrensfördelar de har framför sina konkurrenter. Den omtvistade lagen inskränker därför inte tillverkarnas eller importörernas rätt att fritt bestämma det högsta detaljhandelspriset för tobaksvaror.

******* Se, exempelvis, dom av den 19 mars 2002, kommissionen/Italien, C-224/00, EU:C:2002:185, och dom av den 6 mars 2007, Placanica m.fl., C-338/04, C-359/04 och C-360/04, EU:C:2007:133.

******** Se dom av den 28 april 2011, El Dridi, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, punkt 55, och dom av den 29 februari 1996, Skanavi och Chryssanthakopoulos, C-193/94, EU:C:1996:70, punkt 17.

********* Se dom av den 4 mars 2010, kommissionen/Frankrike, C-197/08, EU:C:2010:111, punkt 36, och dom av den 19 oktober 2000, kommissionen/Grekland, C-216/98, EU:C:2000:571, punkt 20.

25. Vad avser detaljhandlare nämns de överhuvudtaget inte i direktiv 2011/64, och ges än mindre rätt enligt direktivet att fritt bestämma priser. Det ska tilläggas att denna underlåtelse förklaras genom direktivets syfte, vilket, såsom tidigare förklarats, är att harmonisera punktskatter, varför direktivet fokuserar på att garantera motsvarande villkor för marknadstillgång för importörer och tillverkare av tobaksvaror.

26. Denna bedömning förefaller ha bekräftats genom domen i målet GB-INNO-BM. Faktum är att den nationella rättsakten i det målet nästan var identisk med den omtvistade lagen och bedömdes mot bakgrund av artikel 5.1 i direktiv 2011/64. I nämnda dom angav domstolen att en nationell bestämmelse som innebar att ett försäljningspris, nämligen det som angavs på skattemärket, påbjöds för försäljning av importerade eller inhemska tobaksvaror till konsumenter inte var förbjuden, förutsatt att priset (det vill säga det pris som angavs på skattemärket) fritt bestämdes av tillverkaren eller importören.**********

27. Sedan domen i målet GB-INNO-BM har direktivet om punktskatter för tobaksvaror emellertid omformulerats och kodifierats och tolkningen av det klargjorts genom omfattande rättspraxis. Denna rättspraxis har, i synnerhet, gällt frågan om nationella rättsakter varigenom minimipriser har införts, vilka i sin tur har begränsat tillverkarnas eller importörernas möjlighet att fritt bestämma högsta priser. Eftersom den omtvistade lagen i praktiken leder till att det lägsta och det högsta detaljhandelspriset är samma, anser jag att det är värdefullt och nödvändigt att undersöka denna lag mot bakgrund av den senaste utvecklingen kring fastställande av minimipriser.

28. I domen i målet kommissionen/Grekland, fann domstolen att en bestämmelse varigenom det lägsta detaljhandelspriset för tobaksvaror fastställdes genom ett ministerdekret stred mot artikel 9 i direktiv 95/59 (ytterligare en föregångare till artikel 15.1 i direktiv 2011/64). Domstolen anmärkte att fastställelse av ett minimipris ofrånkomligen begränsade tillverkarnas och importörernas frihet att sätta priser, eftersom de inte tilläts bestämma sina högsta detaljhandelspriser till ett belopp som var lägre än det obligatoriska minimipriset.**********

29. Efter detta, i domen i målet kommissionen/Frankrike, fann domstolen att en bestämmelse som förbjöd lägsta detaljhandelspriser på tobaksvaror som var lägre än 99 procent av genomsnittspriset på tobaksvaror på marknaden också stred mot artikel 9 i direktiv 95/59, eftersom den innebar att priskonkurrensen mellan tillverkare och importörer eliminerades.**********

30. I båda målen medförde de nationella bestämmelserna att tillverkarnas och importörernas frihet att bestämma sina priser i normala konkurrensutsatta situationer begränsades. Förvisso utgör ett minimipris, oavsett om det bestäms ensidigt av nationella myndigheter eller med hänsyn till ett prisgenomsnitt, ofrånkomligen ett hinder för tillverkarna att fritt bestämma sina högsta detaljhandelspriser. Det högsta priset kan aldrig vara lägre än det obligatoriska minimipriset.

31. På grundval av ovannämnda rättspraxis drar jag slutsatsen att rättsakter som föreskriver minimipriser endast är otillåtna om de påverkar tillverkarnas eller importörernas rätt att fritt bestämma de högsta priserna och, till följd av detta, upphäver en eventuell konkurrensfördel som tillverkarna eller importörerna har över sina konkurrenter.

32. Enligt den omtvistade lagen står det tillverkarna och importörerna fritt att bestämma sina högsta detaljhandelspriser och lagen påverkar inte deras förmåga att konkurrera på grundval av sina priser. Av dessa skäl anser jag att artikel 15.1 första stycket i direktiv 2011/64 inte utgör ett hinder för en lagstiftningsåtgärd som, i likhet med den aktuella lagen, föreskriver att en detaljhandlare inte kan sälja tobaksvaror till ett lägre pris än det pris som tillverkarna eller importörerna har angett på skattemärket.

********** Se dom v den 16 november 1977, GB-Inno-BM, 13/77, EU:C:1977:185, punkt 64.

********** Se dom av den 19 oktober 2000, kommissionen/Grekland, C-216/98, EU:C:2000:571, punkt 21.

********** Se dom av den 4 mars 2010, kommissionen/Frankrike, C-197/08, EU:C:2010:111, punkt 41.

2. Artikel 15.1 andra stycket i direktiv 2011/64

33. Trots denna slutsats ska det påpekas att artikel 15.1 andra stycket i direktiv 2011/64 föreskriver att principen i första stycket inte hindrar tillämpningen av ”nationell lagstiftning om övervakning av prisnivåer eller efterlevnaden av påbjudna priser, förutsatt att denna är förenlig med unionslagstiftningen”.

34. Såsom klart följer av ordalydelsen i den bestämmelsen utgör andra stycket ett undantag från regeln i första stycket. I princip har medlemsstaterna enligt andra stycket således rätt att, under vissa förutsättningar, införa eller upprätthålla vissa nationella bestämmelser som kan påverka tillverkarnas eller importörernas förmåga att fritt bestämma det högsta priset för tobaksvaror.

35. I princip borde det inte vara nödvändigt att göra en bedömning enligt artikel 15.1 första stycket i direktiv 2011/64, eftersom det har konstaterats att lagen i fråga inte är förenlig med första stycket i samma direktiv. Anledningen till detta är uppenbar. Eftersom den omtvistade lagen inte strider mot principen i första stycket finns det inget skäl att bedöma huruvida undantaget från principen är tillämpligt.

36. Trots detta ska jag, mot bakgrund av att parterna har diskuterat frågan ingående och för fullständighetens skull, förklara varför jag anser att den omtvistade lagen faller utanför tillämpningsområdet för artikel 15.1 andra stycket i direktiv 2011/64.

37. Bestämmelsen gäller två typer av nationella bestämmelser. Dels sådana som rör övervakning av prisnivåer, dels sådana som rör efterlevnaden av påbjudna priser.

38. Med avseende på den förra typen, följer det av fast rättspraxis att uttrycket ”övervakning av prisnivåer” *endast* avser allmän nationell lagstiftning som är avsedd att förhindra prisökningar.********** Detta uttryck avser huvudsakligen allmänna bestämmelser som är avsedda att förhindra prisökningar.**********

39. Med avseende på den senare typen (efterlevnaden av påbjudna priser) förefaller domstolen ha tolkat uttrycket mycket restriktivt. I domen i målet GB-INNO-BM, fann domstolen att bestämmelsen i fråga innebar att medlemsstaterna endast kunde fastställa ett försäljningspris under förutsättning *att detta pris fritt har bestämts av tillverkaren eller importören.*********

40. Därefter uppkom i målet kommissionen/Frankrike frågan huruvida en nationell bestämmelse som föreskrev ett lägsta detaljhandelspris för tobaksvaror som motsvarade 95 procent av genomsnittspriset för dessa varor på marknaden skulle anses utgöra en bestämmelse om ”efterlevnaden av påbjudna priser” i den mening som avses i den nuvarande artikel 15.1 andra stycket i direktiv 2011/64. Domstolen underkände otvetydigt denna möjlighet, eftersom det franska systemet inte garanterade att de minimipriser som fastställdes inte försämrade de eventuella konkurrensfördelar som tillverkare eller importörer besatt. Eftersom tillverkarnas eller importörernas frihet att bestämma det högsta detaljhandelspriset, såsom garanteras i artikel 15.1 första stycket, undergrävdes, kunde det system som införde ett minimipris inte omfattas av undantaget i andra stycket i samma bestämmelse.**********

********** Se dom av den 21 juni 1983, kommissionen/Frankrike, 90/82, EU:C:1983:169, punkt 22, och dom kommissionen/Grekland, C-216/98, EU:C:2000:571, punkt 25.

********** Se dom av den 4 mars 2010, kommissionen/Frankrike, C-197/08, EU:C:2010:111, punkt 43, och där angiven rättspraxis.

********** Se dom av den 16 november 1977, GB-Inno-BM, 13/77, EU:C:1977:185, punkt 64.

********** Dom kommissionen/Frankrike, C-197/08, EU:C:2010:111, punkterna 41–44.

I andra domar har domstolen i huvudsak tillämpat samma tillvägagångssätt och därvid angett att lagstiftning i medlemsstaterna som avsåg prissättningen av tobaksvaror inte kunde anses utgöra lagstiftning om efterlevnaden av påbjudna priser i den mening som avses i artikel 15.1 andra stycket i direktiv 2011/64.**********

41. Faktum är att domstolen har definierat begreppet ”efterlevnaden av påbjudna priser” så, att det ”avser ett pris som, när det har fastställts av tillverkaren eller importören och godkänts av myndigheterna, ska tillämpas som högsta pris och iakttas inom alla distributionsled fram till försäljningen till konsumenten”.**********

42. Mot bakgrund av denna rättspraxis anser jag, i fråga om bestämmelser om efterlevnaden av påbjudna priser, att artikel 15.1 andra stycket inte längre innehåller – om så någonsin varit fallet – ett undantag från tillverkarnas och importörernas rätt att fritt bestämma priser. Om något, utgör bestämmelsen endast en påminnelse om vad som redan följer av direktivet i sig, nämligen att medlemsstaterna har rätt att anta lagstiftning som säkerställer efterlevnaden – fram till den slutliga försäljningen till konsumenten – av det högsta detaljhandelspriset som bestämts av tillverkaren eller importören.********** Denna möjlighet förhindrar att systemet med punktskatter påverkas genom att det påbjudna priset överskrids.**********

43. Mot denna bakgrund är det min uppfattning att den omtvistade lagstiftningen varken utgör bestämmelser som är avsedda att förhindra prisökningar eller bestämmelser som är avsedda att förhindra att systemet med punktskatter påverkas. Det förefaller mig därför som om den omtvistade lagen, i alla händelser, faller utanför tillämpningsområdet för artikel 15.1 andra stycket i direktiv 2011/64.

3. Artiklarna 20 och 21 i stadgan om de grundläggande rättigheterna

44. Slutligen söker den hänskjutande domstolen klarhet i tolkningen av artikel 15.1 i direktiv 2011/64 mot bakgrund av artikel 20 (”Likhet inför lagen”) och artikel 21 (”Icke-diskriminering”) i stadgan om de grundläggande rättigheterna.

45. Den hänskjutande domstolen har dock inte förklarat varför den anser att dessa bestämmelser kan vara relevanta i förevarande mål. Jag kan inte heller se hur den omtvistade lagen kan tolkas så att den behandlar jämförbara situationer olika eller innebär diskriminering på grund av bland annat kön, ras, religion eller övertygelse.

46. Min bedömning ändras därför inte av att hänsyn tas till artiklarna 20 och 21 i stadgan.

47. Sammanfattningsvis utgör artikel 15.1 i direktiv 2011/64 inte ett hinder för en nationell lagstiftningsåtgärd som föreskriver att detaljhandlare ska iaktta ett minimipris genom att förbjuda att de tillämpar ett pris för tobaksvaror som är lägre än det pris som anges på skattemärket, förutsatt att åtgärden tillåter att priset på skattemärket fritt fastställs av tillverkaren eller importören.

********** Se dom av den 4 mars 2010, kommissionen/Österrike, C-198/08, EU:C:2010:112 punkt 30, och dom kommissionen/Irland, C-221/08, EU:C:2010:113, punkt 41.

********** Se dom av den 7 maj 1991, kommissionen/Belgien, C-287/89, EU:C:1991:188 punkt 13 och där angiven rättspraxis.

********** Se dom av den 4 mars 2010, kommissionen/Frankrike, C-197/08, EU:C:2010:111, punkt 43 och där angiven rättspraxis.

********** Se dom av den mars 2010 kommissionen/Frankrike, C-197/08, EU:C:2010:111, punkt 43, och dom av den 19 oktober 2000, kommissionen/Grekland, C-216/98, EU:C:2000:571 punkt 26.

C – Den andra frågan

48. Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida artikel 34 FEUF utgör hinder för en nationell lagstiftningsåtgärd som innebär ett krav på att detaljhandlare ska iaktta ett minimipris på tobaksvaror genom att förbjuda att handlarna tillämpar ett pris på tobaksvaror som är lägre än det pris som tillverkaren eller importören har angett på skattemärket.

49. Till att börja med vill jag betona att den hänskjutande domstolen har begränsat sin fråga till att avse förbudet mot priskampanjer för tobaksvaror. Den nationella lagstiftningen synes även förbjuda reklam och andra former av marknadsföring, men då den hänskjutande domstolens fråga inte omfattar dessa aspekter, kommer jag inte att undersöka dem vidare.**********

50. Genom artikel 34 FEUF förbjuds kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan. Enligt fast rättspraxis utgör alla handelsregler antagna av medlemsstater som direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt, kan hindra handeln inom unionen en åtgärd med verkan motsvarande en kvantitativ restriktion vid tillämpningen av nämnda fördragsbestämmelse.**********

51. Emellertid har domstolen, i linje med den rättspraxis som har utvecklats på grundval av domen i målet Keck and Mithouard, funnit att tillämpningen av nationella bestämmelser, som begränsar eller förbjuder vissa säljformer, på varor från andra medlemsstater inte är ägnad att utgöra ett sådant hinder, förutsatt att bestämmelserna tillämpas på samtliga berörda näringsidkare som bedriver verksamhet i det aktuella landet och förutsatt att de såväl rättsligt som faktiskt påverkar avsättningen av inhemska varor och varor från andra medlemsstater på samma sätt. När dessa villkor är uppfyllda kan tillämpningen av sådana bestämmelser på försäljningen av varor från en annan medlemsstat, vilka uppfyller kraven i denna stat, inte anses hindra varornas tillträde till marknaden eller försvåra deras tillträde jämfört med inhemska varor.**********

52. Mot denna bakgrund är det min uppfattning att den del av den omtvistade lagen som, i princip, förbjuder försäljning av tobaksvaror till ett pris som är lägre än det som fritt bestäms av tillverkare eller importörer ska betraktas som ”säljformer” i den mening som avses i den rättspraxis som har utvecklats på grundval av domen i målet Keck och Mithouard.

53. Således påverkar bestämmelserna i den berörda lagen inte de egenskaper som tobaksvaror måste ha för att saluföras i Belgien, utan endast formerna för försäljningen av dem.**********

54. Det är därför av betydelse huruvida den aktuella lagen ska tillämpas på samtliga berörda näringsidkare som bedriver verksamhet i det landet och såväl rättsligt som faktiskt påverkar avsättningen av inhemska varor och varor från andra medlemsstater på samma sätt.

********** Jag vill endast anmärka att reklam till förmån för tobaksvaror har reglerats genom unionslagstiftning, främst Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/33/EG av den 26 maj 2003 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om reklam för och sponsring till förmån för tobaksvaror (EUT L 152, s. 16) som förbjuder gränsöverskridande reklam till förmån för tobaksvaror.

********** Se dom av den 11 juli 1974, Dassonville, 8/74, EU:C:1974:82, punkt 5.

********** Se dom av den 24 november 1993, Keck och Mithouard, C-267/91 och C-268/91, EU:C:1993:905, punkterna 16 och 17. Se även dom av den 10 februari 2009, kommissionen/Italien, C-110/05, EU:C:2009:66, punkt 36.

********** Se, för ett liknande resonemang, dom av den 30 april 2009, Fachverband der Buch- und Medienwirtschaft, C-531/07, EU:C:2009:276, punkt 20.

55. För det första är det klarlagt att den omtvistade lagen ska tillämpas utan åtskillnad på alla tobaksvaror som har producerats lokalt eller importerats till Belgien. Den lagen förefaller inte lägga någon ytterligare börda på importerade varor eller försvåra deras tillträde till den belgiska marknaden, eftersom det står tillverkare och importörer från andra medlemsstater (samt tredjeländer) helt fritt att bestämma priserna på sina varor på det sätt de anser lämpligt och därför kan konkurrera med inhemska tillverkare under samma förutsättningar.

56. För det andra, även om detaljhandlarnas möjlighet att bestämma priserna på tobaksvaror har inskränkts i betydande omfattning har den inte helt avlägsnats. Tvärtom är det inget som hindrar, åtminstone teoretiskt sett, att detaljhandlare (särskilt större sådana) förhandlar fram priser med tillverkare eller importörer (även parallellimportörer) som är lägre än de som normalt är tillämpliga.********** Försäljning av tobaksvaror till ett sådant pris är, och bör vara, tillåten, förutsatt att tillverkaren eller importören åtar sig att fästa ett skattemärke med ett lägre pris på varorna.

57. Mot bakgrund av ovanstående överväganden omfattas därför den aktuella lagen av begreppet ”säljformer” såsom detta har definierats i domen i målet Keck och Mithouard och undgår förbudet i artikel 34 FEUF, då den, såväl rättsligt som faktiskt, behandlar inhemska tobaksvaror och importerade tobaksvaror på samma sätt.

58. Svaret på den andra frågan bör därför vara att artikel 34 FEUF inte utgör ett hinder för en nationell lagstiftningsåtgärd som kräver att detaljhandlare iakttar lägsta priser genom att förbjuda att de tillämpar ett lägre pris för tobaksvaror än det pris som tillverkaren/importören har angett på skattemärket.

D – *Den tredje frågan*

59. Den hänskjutande domstolen har ställt den tredje och sista frågan för att få klarhet i huruvida artikel 101 FEUF, jämförd med artikel 4.3 FEU, utgör ett hinder för nationell lagstiftning av det slag som är föremål för prövning i det nationella målet.

60. Det ska i det avseendet erinras om att det följer av fast rättspraxis att även om det är riktigt att artiklarna 101 FEUF och 102 FEUF endast omfattar företags beteenden och inte avser lagar och andra författningar som antagits av medlemsstaterna, medför dessa bestämmelser, jämförda med artikel 4.3 FEU, att medlemsstaterna inte får vidta eller bibehålla åtgärder – inte heller i form av lagar eller andra författningar – som kan leda till att de konkurrensregler som är tillämpliga på företag förlorar sin ändamålsenliga verkan.**********

61. Domstolen har särskilt slagit fast att det utgör en överträdelse av artiklarna 4.3 FEU och 101 FEUF om en medlemsstat antingen påbjuder eller främjar avtal, beslut eller samordnade förfaranden som strider mot artikel 101 FEUF eller förstärker verkningarna av dem, eller när den fråntar sina egna föreskrifter deras lagstiftningskaraktär genom att delegera ansvaret för att besluta om ingripanden av ekonomiskt intresse till privata ekonomiska aktörer.**********

********** Se, för ett liknande resonemang, dom av den 7 maj 1991, kommissionen/Belgien, C-287/89, EU:C:1991:188, och dom av den 14 juli 1988, kommissionen/Belgien, 298/86, EU:C:1988:404.

********** Se, bland annat, dom av den 16 november 1977, GB-Inno-BM, 13/77, EU:C:1977:185 punkt 31, dom av den 5 december 2006, Cipolla m.fl., C-94/04 och C-202/04, EU:C:2006:758, punkt 46, och dom av den 4 september 2014, API m.fl., C-184/13–C-187/13, C-194/13, C-195/13 och C-208/13, EU:C:2014:2147, punkt 28.

********** Se, bland annat, dom av den 5 oktober 1995, Centro Servizi Spediporto, C-96/94, EU:C:1995:308, punkt 21, dom av den 19 februari 2002, Arduino, C-35/99, EU:C:2002:97 punkt 35, dom av den 5 december 2006, Cipolla m.fl., C-94/04 och C-202/04, EU:C:2006:758, punkt 47, samt dom av den 4 september 2014, API m.fl., C-184/13–C-187/13, C-194/13, C-195/13 och C-208/13, EU:C:2014:2147, punkt 29.

62. I förevarande mål är det ingenting som antyder att omständigheterna i det nationella målet omfattas av någon av dessa tre situationer.

63. För det första varken påbjuder eller främjar lagen ingående av avtal som strider mot artikel 101 FEUF. Tvärtom, när ett minimipris påbjuds antingen ensidigt av offentliga myndigheter eller genom automatisk tillämpning av en rättsregel, finns det inte grund för att dra slutsatsen att en lag av det slag som är föremål för prövning i det nationella målet tvingar tillverkare eller detaljhandlare att ingå konkurrensbegränsande avtal.********** Detta är i ännu högre grad fallet när den nationella regeln i sig är tillräcklig och inte kräver genomförande av avtal för att få verkan.**********

64. För det andra har den hänskjutande domstolen inte anfört att det fanns avtal som stred mot artikel 101 FEUF när lagen i fråga antogs eller att sådana avtal har trätt i kraft efter denna tidpunkt.

65. Slutligen är det inget i de uppgifter som den hänskjutande domstolen har tillhandahållit, som antyder att de belgiska myndigheterna har delegerat ansvar till privata ekonomiska aktörer.

66. Av ovanstående överväganden följer att en nationell lag av det slag som är föremål för prövning i den nationella domstolen inte är förbjuden enligt artikel 101 FEUF jämförd med artikel 4.3 FEU.

IV – Förslag till avgörande

67. Mot bakgrund av dessa överväganden föreslår jag att domstolen besvarar de frågor som ställts av hof van beroep te Brussel (appellationsdomstolen i Bryssel) på följande sätt:

Artikel 15.1 i direktiv 2011/64/EU av den 21 juni 2011 om strukturen och skattesatserna för punktskatten på tobaksvaror, artikel 34 FEUF och artikel 101 FEUF jämförda med artikel 4.3 FEU, utgör inte hinder för en nationell bestämmelse om förbud mot priskampanjer på tobaksvaror som innebär ett krav på att detaljhandlarna iakttar minimipriser genom att förbjuda att handlarna tillämpar ett pris för tobaksvaror som är lägre än priset på skattemärket som tillverkaren eller importören har fäst på varan.

********** Se dom av den 29 januari 1985, Cullet et Chambre syndicale des réparateurs automobiles et détaillants de produits pétroliers, 231/83, EU:C:1985:29, punkt 17.

********** Se dom av den 17 november 1993, Meng, C-2/91, EU:C:1993:885, punkt 15, och dom av den 17 november 1993, Ohra Schadeverzekeringen, C-245/91, EU:C:1993:887, punkt 11.